

skickade Ryttare blefne slagne, hvar medh I hafwe bewist Oss en slett och ringa tjenst.“

Men dette var ikke nok for Kongens Vrede. Han maatte endnu have mere Udløb for sine harmfulde Følelser over den uheldige Udgang paa Undsætningsforsøget, og han tilføiede derfor en Efterskrift, der lyder saaledes:

P. S. S. R. M.tis

Eder ordre hafwer warit att gåå till Trundheimb och icke tillbaka för än som I hade wist haft fångar och kundskap, att omöyeligt wore att igenomkomma, ty att respectera bönder är ett enfalldigt stycke; them hade I så weel till footh som till häst medh edere Ryttare skolat attaquerat och yppat (o: öpnat?) eder wägen, och är icke nytt, att Ryttare uti sådana fall wehl stijga till footh, helst hade thet tå icke kunnat gått an, wore tå tijdh nogh att retirera eder, ty eder hade först bordt att sökia att effectuera eder ordre, och måste I weeta att thet folcketz conservation som uti Trondheimb är, är mig så högt angelügen, och mera att considerera att försvara them än som Wij hade lidit någon breck uppå edre underhafwande Ryttare; ty tillstår eder icke att explicera och föllia order effter edert gode tycke.“

Med den lynende Harme, der lyser gjennem disse Linier, har Carl Gustaf deri i Grunden tegnet sig selv. Han var den raa, kraftfulde Despot, med den store Feltherres Begavelse, for hvem enhver Modgang af denne Art kom uventet og derfor vakte hans personlige Vredesudbrud. Det var nu Drakenberg, der skulde føle denne Harme. Kongen forstod, at Trondhjem var ham fravristet, og dette blev ogsaa forstaaet i Norge. Statholderen skrev senere om den svenske Afdelings Nederlag: „Var den kommen til Trondhjem, vilde ilde afløbet.“ Eilerik Visborg blev nogen Tid efter, til Belønning for sit tapre Forhold, udnævnt til Oberstlieutenant, og i 1687 blev der tilstaaet ham Fritagelse for en Krigsstyr. Som saa mange andre er han bleven glemt i Historien. Men det er en Pligt at opfriske hans Navn og ved hans Side at nævne Sogningernes Fører, Kaptein Povel Bjerk.

Mindre glimrende, men derfor ikke mindre besværlig var deres senere Tjeneste paa Grænsevagten. Vinteren blev haard det Aar, og der var mange Syge. Til dem og Vagterne maatte der anskaffes fransk Brændevin. Men Sogningerne likte ikke dette Liv, og naar vi senere

se dem stærkt repræsenterede mellem Rømlingerne, da var det ikke at forundres over. Et var Kamplivet med dets Spænding, — noget andet den langsomme, besværlige og trættende Vagttjeneste.¹⁾

TRONDHJEMS BELEIRING.

Claes Stiernskölds Stilling i det omsluttede Trondhjem skulde ikke frembyde mange Lyspunkter.²⁾ Alligevel var han ikke den Mand, der hengav sig til Fortvivlelse. Han var en ægte Krieger, en Heltenatur, som ikke vilde svigte. Langt fra at fortvivle, blev han paa den Post, hvor han var stillet, bestemt paa at byde Angriberne

¹⁾ Værdalens Bønder fik 1659 Afkortning af 91 Rdr. for Indkvartering af 61 Soldater, Bønderne i Frosten af 390 Rdr. For 598 Voger Hø til Dragonerne ved Stene Pas afkortedes der 21 Rdr. Bønderne i Stjørdalen leverede om Høsten 1658 Brød (93 Voger) og Sul (43 Voger.) Oplysninger herom i Rigsarchivets historisk-chronologiske Samling.

²⁾ Det sidste Brev fra Stiernsköld, som kom frem til Carl Gustaf, var det, som blev afsendt fra Trondhjem den 26 September, og som er trykt i Handlingar rör. Skand. historia, XXX, S. 260 flg. Hans følgende Brev, dat. 30 Septbr., blev opsnappet (Smlgn. nævnte Værk, XXVIII, S. 139). Dette Brev lyder saaledes, efter en Afskrift i det store Kgl. Bibliothek i Kjøbenhavn (Ny Kgl. Samling, 639, fol.):

Stormäktigste konung, allernådigste herre!

Eders Kongl. Maj:tt berättade jag underdånigst af 26. hujus om fiendens örlogsskepp och jagter, som där var här i neijden; samme jagter, ungefär 30 till talet, besatte med soldater, gingo här i förgår mot aftonen ute på fjorden förbi staden, och som berättas, en del mot Stördalen, som löper åt Merakerfjället, och en del åt Værdalen uppå åt Sulefjeldet, med hvilke ett dansk örlogsskepp fölgde. De andre tvenne fiendens örlogsskepp, af hvilke det störste förer 36 stycken, kryssade här igår hela dagen ute på fjorden, låssandes åtskilliga gånger deras stycken på Eders Kgl. Maj:ts härliggjande skepp Lambet, dock utan någon synnerlig effect, allenaste en gång eller tre träffat skeppet, och såsom de icke tordes komma så när, at man dem vist med våra stycken kunde räcka, emedan Lambet låg så till, att dett kunde ock någorlunda secunderas af blockhusen, lät jag intet svara dem, på det man icke onödigt förskjuter ammunitionen. Dessa fiendtlige skepp hafva idag ligget allt stilla här på reddan. Hvar ellers tillståndet är här uti *guarnisonen*, det hafver Eders Kongl. Maj:t jag för detta underdånigst notificerat. Överste-lieutenant Drakenberg är intet ankommen och skall nu usvorligen kunna bringa sig igenom, med mindre han hafver fotfolk hos sig, hvilket på denne orten högnödigt är för de trånge vägar, berg, klippor och strömmor, som här alt för många äro och passeras skall. Nu nödigt denne beskaffenhet, så synes fuller bäst vara, dock under Eders Kongl. Maj:ts allernådigste (sic) *correction*, om E. Kongl. Maj:tt allernådigst behager, låta sjöledes *secunderas* denna orten med två eller tre örlogsskepp och två tusen knektar och nödiga munitio; så hoppas man, att fienden

en Modstand, der skulde stanse dem, saalænge det var ham muligt. Han følte sig svigtet af dem, der skulde bringe Hjælpen, og gjennem hans Breve til Carl Gustaf skinner der frem en Følelse af Harme over at være ladt i Stikken paa sin udsatte Post. Han kunde ikke forstaa, at der ikke kom nogen Hjælp, som det var ham tilsagt. Om Drakenbergs Nederlag og ilsomme Tilbagetog fik han Intet at høre. Men Harmen rokkede ikke hans faste Beslutning at blive paa Stedet og forsvare, hvad der var ham betroet, saalænge det stod i menneskelig Magt.

Overmagten var saa stor, at der ikke var nogen Udsigt for endelig Seier. Men Stiernsköld kunde vide, at de norske Tropper vare nyudskrevne og havde ringe Øvelse, og at de kjæmpede sammen med Bønder, der savnede enhver Krigsvanthed. Paa denne Omstændighed kunde han ialfald bygge et Haab om at holde ud en Stund, saalænge hans Forsyninger strak til. Den norske Styrke maa — selv fraregnet de trønderske Bønder — have udgjort omtrent 4000 Mand, og deraf var antagelig mindst 3000 udenfor Trondhjem den 1ste Oktober.

Ved de bergenhussiske Troppers Ankomst forefaldt der nogle smaa Skjærmydsler, der bl. a. kostede den svenske Ritmester Hannemann Livet. Til at sikre Byen lod Stiernsköld Broen over Nidelven afkaste og brændte Baklandets Huse. Ligeledes lod han Hospitalspræstens og de den nærmest liggende Gaarde afbrænde.¹⁾

skulle göras dören så trång att komma tillbaka igen, att han icke skulle hafva stort att rosa af det „gross“ och „hor mycket värre hela landet hafver skapat,“ eftersom präster och fogder på landet äro slet intet att tro. I det öfriga Eders Kongl: Maj:tt under den Högstes etc.

Eders Kongl: Maj:tt

underd. tropliktige tjenare i döden

Trondhem den 30. September 1658.

C. Stiernsköld.

Postscriptum. Skeppen liggia vid den holmen, jag för detta hafver Eders Kongl: Maj:t „ombetroet“, att försvara den, och draga stycken i land. Kan altså icke annat se utan de dermed vilja skjuta på skeppet, att få det i sänk, där de ellers hafva så svåra stycken. Recommenderar på det underdånigste denna min utskickade som en god soldat och här i landet väl bekjant. Eders Kongl: Maj:tt behagade bevisa honom någon nåd. Sist beder Eders Kongl: Maj:tt allerunderdånigst jag, och i djupaste ödmjukhet ville allernådigt låta vara mig och mina fattiga barn i all Kongl. ynnest och nåd befalet.

Af de nævnte Handlingar, XXX, S. 266 sees, at Stiernsköld ogsaa senere hen flere Gange har forsøgt at faa fremsendt Breve til Kongen, hvad dog rimeligvis er mislykket.

¹⁾. Af samtidige, paalidelige Kilder til Trondhjems Beleirings Historie gives der flere. En udførlig svensk *relation* er trykt i Handl. rör. Skand. hist., XXVIII,

Den 3die Oktober aabnedes Beleiringen fra norsk Side med en ridderlig Hilsen, der besvaredes af de Svenske. Idet Guvernøren og hans Officerer gik fra Kirken, hilsedes de fra Baklandet med et Løsen, og derpaa svarede Byens Kanoner med at skyde det svenske Løsen. Fra den 5te blev der arbeidet paa de norske Batterier, og Skydningen tog samtidig sin Begyndelse. Som høieste Befalingsmand paa norsk Side fungerede midlertidig Reinhold von Hoven. Uvist af hvilken Grund, var Georg von Reichwein endnu ikke fremkommen. Da han, formodentlig i Slutningen af November, personlig indfandt sig og da bragte nye Tropper med sig, overtog han den høieste Kommando.

Inde i Byen indehavde Guvernøren den øverste Myndighed. Under ham fungerede Oberst Christer Svinhufvud som Trondhjems Kommandant, og for øvrigt nævnes der som høiere Officerer Oberst Planting, Oberstlieutenanterne Axel Posse og Morath samt Major Taube. Det var disse, som med sin Chef maa dele Æren for det udholdende og energiske Forsvar af en By, der var saa uheldig beliggende som Trondhjem. Der er et Udsagn, som tillægges Claes Stiernsköld, at før han vilde overgive Byen, saa vilde han koge Suppe paa sine Skindbukser. Om end ikke dette kan være aldeles sikkert, saa er det dog betegnende for sin Mand, og det viser ialfald, hvorledes hans Karakter er opfattet i Samtiden. Det passer ogsaa paa hans Officerer og Soldater.

De akershusiske Tropper og en Del af de bergenhussiske havde sin Leir et Stykke oppe i Stenbergene, medens den øvrige bergenhussiske Styrke laa i Leir ved Lade. Da der indkjøbtes 6 Heste til Transport fra Skibene op til denne, maa den have ligget noget oppe fra Stranden. I Leiren anlagdes et Provianthus, hvorved der holdtes Vagt af 8 Nordmøringer af Major Skjoldborgs Kompagni og af nogle Bønder fra Frosten. Et Batteri var opført under Stenbergene, et ved

S. 135—174. Smstds., XXX, S. 262—267 findes en kort Rapport, afgiven af Stiernsköld til Kongen, efterat han var kommen tilbage til Herjedalen, og S. 267—274 er Kapitulationsdokumentet trykt. Dette findes ogsaa i Saga, I, S. 86—92. En norsk Dagbog af Byskriver Jakob Nilsson er først trykt i Nye Danske Magasin, I, 62—64 og 84—86, samt derefter af N. Nicolaysen i Norske Magasin, II, 429—438. En nyere Fremstilling af D. N. Bech i „Morgenbladet“ 1850, No. 256 og 258 om Trondhjems Lens Afstaaelse til Sverige og dets Tilbageerobring i Aaret 1658. Om Bøndernes Forhold kan særlig henvises til I. Chr. Berg (Om Trondhjems Tilbagetagelse af de Norske i Aaret 1658) i Samll. til norske Folks Spr. og Hist., VI, S. 195 flg.

Helgesæter, et ved Christiansten og et ved Bakke. Efter den hos Pufendorf meddelte Plan skal der paa disse ialt have været anbragt 48 Kanoner. Hovedstyrken var samlet her. Dertil kom de 439 Mand i Værdalen og en anden Afdeling under Lieutenant Knut Perssøn i Stjørdalen for at passe paa Overgangen over Meraker. De norske Skibe maa ogsaa medregnes ved et Opgjør af Angrebsstyrken. Tre i Tallet vare de det ene svenske overlegne, hvilket halede ind til Bratøren. Ogsaa paa Munkholmen blev der sat iland en Afdeling af de norske Tropper, som der opkastede et lidet Batteri, der blev den første Begyndelse til den senere Fæstning.

En dansk Mand, Boie Jakobssøn af Sønderborg, der var ombord paa „Lammet“, fandt straks ved de bergenhussiske Skibes Ankomst Leilighed til at rømme. Han kom ombord paa „Samson“, hvor han, som Ove Bjelke har oplyst i et Brev til Ludvig Rosenkrans af 30te April 1659,¹⁾ „troligen tilkjendegav om samme Skibs og Trundhjems Bys Leilighed.“

Trondhjems Garnison talte, iberegnet Officerer, Underofficerer, Trommeslagere og Stabspersoner 614 Mand.²⁾ Antagelig maa hertil lægges de Ryttere, som vare udsendte for at møde de søndenfjeldske Tropper; den samlede Styrke skulde da blive opimod 750 Mand. Befæstningsværkerne vare meget tarvelige. Lorentz Creutz havde indgivet Forslag om at befæste flere Punkter paa de omliggende Høider, fra hvilke Byen fuldstændig kunde beherskes. Men dette var ikke skeet, og selv om der udenfor Byen havde været anlagt nogen nye Værker, vilde det med den ringe Garnison have været aldeles umuligt at besætte dem. Ingeniøren Clarman, der skulde yde sin Bistand ved Anlægget af de fornødne nye Befæstninger, var ogsaa bleven forsinket paa sin Reise til Trondhjem og kom, som nævnt, først i sidste Øieblik. Paa denne Maade var der kun udrettet ganske lidet for at styrke Byens Befæstning.

Hovedværket var den Skanse, der var opført paa det smalleste Punkt mellem Fjorden og Nidelven. Derhos var der ved Bratøren et Blokus, og yderligere nævnes Skinkelskansen, Posterne paa Kalvskindet og ved Kongsgaarden, Gaardens Batteri, Batteriet ved

¹⁾ Bilag ved Commissariats-Regnskabet.

²⁾ Handl. rör. Skandin. historia, XXX, S. 248.

Broen og det nye Batteri. Disse vare tilsammen bestykkede med 32 Jernkanoner (3-9 Pund) og 6 Metalkanoner (1-5 Pund). Fæstningsværkerne synes at have dannet en nogenlunde sammenhængende Linie langs Nidelven fra Ilevoldene til Kongsgaarden. Derhos var der ved Stranden og langs Elven anbragt enkelte Kanoner.¹⁾ Videre havde man „Lammet“.

Inde i Trondhjem herskede der megen Sygelighed, og flere hundrede Mand kunde til samme Tid være ukampdygtige. Ligeledes foregik der stadige Rømninger. De norske Soldater, der havde tilhørt de gamle trondhjemske Regimenter, og som vare bortførte til Sverige, kom jævnlige tilbage og tog Tjeneste mellem sine Landsmænd, og andre kunde rømme fra selve Trondhjem. Der blev saaledes den 2den og 3die Oktober i Stjørdalen hvervet 3 Korporaler og 18 Ryttere, om hvilke det tildels oplyses, at de „kom af Byen.“ Den 2den og 5te Oktober rømte der tre Ryttere fra de Svenske. Videre opgives, at der inden 8de Oktober var rømt fra Svenskerne 2 Sergeanter, 2 Korporaler og 9 Soldater, som før havde staaet under de trondhjemske Regimenter, og da Eilerik Visborg 13de Oktober var inde paa Lade, antog han der en Sergeant, som før havde staaet ved det gamle trondhjemske Regiment. Den 28de Oktober fik Kaptein Christian Christenssøns Kompagni „18 Mand, som var kommen fra de Svenske.“

Mellem de norske Soldater var der adskillige vilde Elementer. Det heder saaledes i Regnskabet:

„Bekostet til Oluf Tossequam, som Laurits Knudssøn dræbte, en Kiste og Skjorte — 1 Rdr.

Givet for en Kiste og Lagen til for^{ne} Laurits Knudssøn, som skulde lide for sin Misgjerning, — 1 Rdr.

¹⁾ Oplysninger om Forsvarsværkerne ved Trondhjem og deres Bestyknig efter Overgivelsen findes mellem Bilagene til Ludvig Rosenkrans's Commissariats-Regnskab 1658-1661; de hos Pufendorf gjengivne Karter vise ogsaa, hvorledes Stiernsköld havde anordnet sine Forsvarsmidler. Disse Karter, der maa være udførte efter samtidige Originaler, ere i de store Træk paalidelige. Enkelte Unøiagtigheder findes dog, saasom naar det heder, at Munkholmen havde en svensk Besætning. I Handlingar rör. Skand. hist., XXX, S. 248 nævnes kun de 6 Metalkanoner. Paa den ene Plan hos Pufendorf benævnes Skansen *fortalio murata*, men har derhos paa hver Side et Værk af Jord og Træ, ligesom de øvrige Værker. Efter den svenske Garnisons Afmarch laa der igjen tre Kanoner af Kobber (3-5 Pund), 26 af Jern (4-9 Pund) og 2 Falkonetter. Smlgn. forøvrigt S. 41 og Note 3.

Præsten, som fulgte hannem til Retterstedet, — 1 Rdr.

Mestermændene for hannem at halshugge, — 5 Rdr.“

Det er talende Linier, som med al sin Korthed ere istand til at oprulle et helt lidet Drama, ligesom de give et karakteristisk Billede af Tidens militære Justits. Andre Misdædere kunde slippe bedre fra sine Ugjerninger. Den nogle Gange omtalte Sigismundus Lindorm begik senere et Drab, hvorfor han dømtes til Arkebusering. Men han blev 2den Oktober 1659 benaadet og kunde forblive i sin Tjeneste.

Hvad der i al Hast kunde skaffes tilveie inden Trondhjem af Penge, Proviant og Ammunition, var ikke meget. Af den sædvanlige Korntilførsel var der under de urolige Forhold knap kommet en Trediedel i Sommeren 1658, 8000 Tønder mod 25,000 i rolige Tider. Med stor Møie fik Stiernsköld afpresset Byens Borgere en Del Krud og et lidet Forraad af Kugler. Som Forskud paa Forpagtningsafgiften af Reinskloster modtog han af Borgermester Lars Bastianssøn 439 Rdr.¹⁾ Borgerne maatte paatage sig en trykkende Indkvarteringsbyrde; Geistligheden, endog Præsternes Enker, maatte deltage i denne.²⁾ Borger-

¹⁾ Stiernskiölds Kvittering i Rigsarchivets historisk-chronologiske Samling, saalydende:

Såsom jag wjdh detta sakernes tillståndh och närwarandes belägring hafwer till Kongl: May:ts härwarande *Gvarnisons* uppehälle och denne stadsens *defension* måst sökia alle utvägar at förskaffa penning och andre nödtorftige medhel och fördhen skull hoos Herr Borghmästaren Lars Bastiansson wänligen anhållt, at han på dhen afgift, som böör erläggias uppå Reins Klosters förpachtning, dhen han medh Herr Landshöfdingen, Wällborne Herr Lorentz Creutz slutit hafwer, wille giöra till Kongl: May:ts Wår Allernådigste Konungs och Herres tjenst någon förstreckning; altså hafwer han efter sin underdånige trohetz plicht emot Hans Kongl: May:tt låtit uppå denna min anmodan fölia uti rede penningar och pertzeler fyrahundrade trettjo nyo Rdlr., hwilka fördhenskull Herr Borghmästaren härmedh qwitteras; medh försäkringh, att dhe skole honom wthj ofwanbem:te sin afgift blifwa godha giordha och afräknade. Til wisso medh egen handh underskrifwit och wahnliche signet bekrefftat.

Datum Trunhem den 4. Octobris 1658.

Claes Sternschiöldt

(L. S.)

²⁾ Mellem Bilagene ved de trondhjemske Lensregnskaber (Pakke 782) findes følgende Skrivelse:

Ährewyrdige Herr Biskop,

Högtähradhe godhe wänn.

Ehuruwäl man för *inqvarterningh* gärna skulle willia skona dhe godhe männ af det andhelige ståndet; likwäl, emedhan man wjdh detta sakernes tillståndh nödgas att söka hoos dhe Geistlighe här uti stadhen, tillijka medh präste enkiorne, som i detta åhret någon inkomst hafwa att uppbära, det dhe wille af *inqvarterning* lasten något sigh uppåtaga, ländher til Eders Ärew:het min wänliga begiäran, att

skabet blev derover misfornøiet, og endnu mindre end før kunde Stiernsköld stole paa deres Troskab. De knurrede og anmodede Guvernøren om at ophøre med det unyttige Forsvar. Men han negtede at høre paa deres Forestillinger. Det ser ud, som om det kom til *uppenbar revolte*, hvilken dog blev dæmpet. Borgerne frygtede for Tilintetgjørelsen af sin Eiendom, og efterat Byens Beskydning var begyndt fra alle Kanter, kan Tilværelsen ikke have været meget behagelig for de samme Mænd, der nys havde ført det store Ord mod Peder Wibe. Det havde gaaet anderledes, end de havde tænkt.

Mangelen paa Fourage var saa stor, at de fleste Rytterheste i de første Dage af Beleiringen maatte jages ud af Byen. Ogsaa af Ved var der kun utilstrækkeligt Forraad, og mod Beleiringens Slutning maatte man nedrive Huse for at kunne skaffe det fornødne. Af Ammunition var der heller ikke meget. De svenske Artillerister vare glade ved at kunne opgrave de Kugler, som fra de norske Batterier sendtes ind i Byen; deres eget Forraad maatte ellers snart være sluppet op. Beleirerne sendte gloende Kugler, Ildkugler og Granater ind over Byen. Stiernsköld holdt ud. Han havde modtaget Underretning om, at Beleirerne tænkte at foretage et Angreb fra den lidet beskyttede Søsides, og vilde forekomme dem.

Om Morgenen den 17de foretog han derfor et Udfald mod de norske Approcher paa Ilevolden. Ved dette bleve fire norske Kompagnier slagne, derimellem det nordfjordske, som førtes af Kaptein Seier Christenssøn, og som nu blev haardt medtaget; over det halve Mandskab var saaret. To Kanoner fornagledes og to bleve tagne af de Svenske og førte ind i Byen, med 46 Fanger, „som bleve her indsatte

Eders Ährew:het behagade med gott *maneer* dhem därtill *disponera* och beqväma. Och på det sådant icke måå dem lända till något *præjuditz*, will härmedh på Hans Kongl: May:ttz min allernådigste Konungs och herres vägnar jagh dhem hafwa försäkrat, att det, dhe uti detta fallet wjdh närwarandes belägringh medh någon lindrich *inqvarternings* uppåttagandhe godhwilligen giöra, skall framdeles icke blifwa dragit dheras wälfångne *privilegier* till något men eller afsaknad. Detta jagh wänlighen icke hafwer kunnat Eders Ährewyrdighet förhålla; i det öfriga befallandes Eders Ährew:het undher Gudz mildhe *protection* till all sjelbegärligh wälfärdh, flitwänlighen forblifwandes

Eders Ährew:hetz
tjänstwillige

Claes Sternschiöldt.

Trunhem den 6. Octobris 1658.

længe og klenlig spiset, nogle i Mørkestuen, nogle i Hr. Mikkels Residens ved Lektorsgaarden.“ I Commissariats-Regnskabet tales der om „113 Mand, som var bleven qvæstet og mist deres Knapsekker i den *rancontre*, som skede den 17. *hujus* ved det svenske Udfald.“ Det har været en blodig Dyst, og man faar det Indtryk, at de norske Tropper, som denne Dag vare komne i Ilden, ikke endnu havde faaet den fornødne Øvelse og Disciplin. Men paa den endelige Udgang havde dette ingen Indflydelse. Ogsaa den 19de Oktober foretoges et mindre Udfald over Nidelven, som da allerede var begyndt at fryse til. Maaske har det denne Gang været de Beleirede, som tabte mest. Den 20de Oktober tales der ialfald om 6 svenske Fanger, deriblandt en Lieutenant. Der er ogsaa indbragt svenske Fanger ved Bønderne.

De norske Anførere vare paa sin Side meget forsigtige, og navnlig havde de Betænkeligheder ved at vove en Storm. En saadan var paa Tale. Der var af Almuen i Trondhjems Len til denne opbudt 567 Mand. Men disse begyndte at knurre, da de havde fortæret sin hjemmefra medbragte Kost. Der maatte i den Anledning skaffes ny Proviant. Men Stormen blev opgivet og vistnok med Rette. Hvis den svenske Garnison under Kampen havde vundet en liden Fordel, om end noksaa ringe, havde det let kunnet bringe Forvirring ind i de norske Skarer, og det Hele havde da kunnet ende med et Nederlag i Stedet for en Seier. Ved at blive rolig kunde man være forvisset om at opnaa Alt, og uagtet det havde sin Betydning hurtig at faa disponibel en Del af de ved Trondhjem anvendte Tropper, kunde dette dog ikke berettige til nogen utidig Paaskyndelse af den endelige Afslutning.

Beleiringen gik altsaa sin Gang. Den norske Hær trak Forstærkninger til sig, fornemmelig fra Bergen. Det heder i Regnskabet: „*Anno* 1658, den 26. *Novembr*: blev Støkhopmanden Jonas Lodeuich beordret at føre et Antal Skytter til Trundhjem.“ Disse vare fra Søndfjord og (100) fra Nordfjord. De førtes til Trondhjem paa tre Baade, som hver havde en Styrmand og to *Haasetter* (oldn. *håseti*); paa den fjerde Baad med en Styrmand og tre „*Haasetter*“ transporteredes deres Tøi.

Det ser endvidere ud, som om der er dannet nye Rytterafdelinger under Beleiringen. Lieutenant Magnus med „*Corporal* Sigismundus“ havde en Afdeling paa 16 Mand og 1 Trompeter, hvortil den 1ste Ja-

nuar 1659 endvidere antoges nye 12 Mand. Alle disse sendtes da søndenfjelds. Endvidere omtales som ankomne inden 28de November 25 Dragoner fra Sundalen med en Korporal Mikkil Nilssøn. Disse havde inden 12te December været i en *rancontre*. Den norske Styrke var saaledes større, da det led udover Høsten. Den modtog ogsaa nye Forsyninger. Af Sko sendtes der ved en Leilighed 1698 Par, ligesom der kom mange Ladninger med Klædninger. I November blev der fra Akershus opsendt en Del Ammunition. Provianteringen besørgeades fra flere Distrikter. Mønsterskriver Reinhold Wissing fik Proviant fra Selbu, Holtaalen og Røros, ja lige fra Gudbrandsdalen og Hedemarken. Man fik noget Rug med en trondhjemske Skude, tilhørende Sigvard Erikssøn, der i Oktober kom fra Malmø. Lensherren i Stavanger, Henrik Below, havde for øvrigt Mistanke til denne Skude, da den pæsserede, og der tales om — — „en Del af Folkene paa samme Skude, som for *Suspition* Skyld var tagen i Arrest.“

Heller ikke Beleirerne gik fri for de med et Vinterfelttog følgende Ulemper. Fremfor alt havde de mange Syge. En Underofficer, Capitaine des armes Peder Larssøn, blev ansat som „*Inspector* for de Sjuge,“ med Valentin Jacobssøn som Medhjælper og en særegen Proviantskriver. Der laa efter Beleiringen mange Syge tilbage. Paa tre Kompagnier af Reichweins Afdeling var der 140 Syge. Fornemmelig synes Sygeligheden at være tiltagen midt paa Vinteren. I Februar 1659 havde Eilerik Visborg 40 Syge, Seier Christenssøn 40, Claus Balle 50 og Christian Holberg 24 ved hver sit Kompagni. De Syge og de Saarede maatte indkvarteres paa forskellige Gaarde omkring Byen, bl. a. paa Leren og paa Hafsten. En Del af de Syge afgik ved Døden. Mellem dem nævnes Rytteriets Mønsterskriver, Nils Olsson. Under disse Forhold blev Opholdet i Leiren ikke tiltrækkende, og der synes at være foregaaet Rømning i en ikke ringe Grad. Fra Kaptein Claus Balles Kompagni rømte der fem Mand, som rak lige til Bergen, men der bleve anholdte og bragte tilbage til Leiren. Ved Povel Bjerks Kompagni omtales „24 Mand, som fra samme Compagni vare afrømte og udi Leiren bleve anholdne.“ Soldater af denne Art havde endnu ikke vænnet sig til Jerndisciplinen, hvor ypperlige de end havde vist sig i Fægtninger som de i Værdalen.

Inde i Byen klagede Borgerne sin bitre Nød, og omsider maatte

Guvernøren lytte til dem. De rottede sig sammen paa Gadehjørnene og truede med at gjøre Oprør. Naar de saa nogen af Besætningen, lød der Skjældsord, som *swänscha skiällmar* m. m., og en Dag fandtes en af de svenske Ryttere dræbt. For een Gang kunde Stiernsköld true med Kanoner. Men dette gik ikke i Længden. Der aabnedes derfor tilsidst Underhandlinger, og ved disse gik det flot til. Allerede den 22de Oktober havde Reinhold von Hoven og Preben von Ahnen ved en Trommeslager oversendt Stiernsköld en skriftlig Opfordring til Overgivelse, hvorpaa han gav et afslaaende Svar. „*Hermed*“, heder det i en svensk Beretning, „*demitterades trumslagaren, hafvandes ett gott ruus.*“ I Slutningen af November blev Stiernsköld mere medgjørlig, og det var, som nævnt, især Borgerskabets tvivlsomme Holdning, der gjorde ham betænkelig. Han indledede derfor Forhandlinger, hvilke denne Gang maatte føres med Georg von Reichwein. Törnasköld og Morath bleve udsendte, og som Gisler for deres gode Behandling indfandt samtidig Preben von Ahnen og Jakob Due sig i Trondhjem. Den 11te December afsluttedes den endelige Kapitulation, hvorved Staden atter kom i norsk Besiddelse. Den er undertegnet af de to Høistbefalende paa hver Side, af Claes Stiernsköld fra svensk og af Georg von Reichwein fra norsk Side.

Forhandlingerne vare førte med al mulig Anstand, og om den norske Trommeslager havde været vel beværtet ved sit Besøg inde i Byen, saa blev der ikke nu vist de svenske Udsendinger mindre materiel Honnør, da de indfandt sig i den norske Leir. Det heder i Regnskabet: „Betalt for 24 Kander Spañskvin, som de Svenske blev tracteret, der var udsendt fra Trundhjem at *accordere* — 24 Rdr.“

Ved Kapitulationen vistes der stort Hensyn mod Stiernsköld og hans Soldater. De fik fri Afmarsch med fuld militær Honnør, og de skulde, under de norske Troppers Beskyttelse, have fri Befordring og Kvarter helt frem til Grænsen. Til Betaling af den Gjæld paa 5500 Rdr., som paa den svenske Krones Vegne var stiftet hos Trondhjems Borgere, skulde disse beholde det før nævnte svenske Orlogsskib „Lammet“ (*alias* „Gottland“). Specielt var der truffet Bestemmelser for at sikre Tropperne fra at maatte marschere over Fjeldet i Uveir. De skulde dirigeres til Herjedalen, ikke til Jæmteland. De Syge skulde som frie Mænd blive tilbage i Trondhjem.

Den 17de December rykkede Stiernsköld med sine friske Soldater

ud af Trondhjem. Der gaves Salut med ni Skud, og 2500 norske Soldater stod i Gevær for den tapre Skare. Denne eskorteredes til Grænsen af 6 Kompagnier Infanteri og 2 Kompagnier Dragoner. Af Infanteriet nævnes Seier Christenssens Kompagni med 117 Mand. Marschen gik over Singsaas, Holtaalen og Aalen. Paa Gaarden Hov ved Aalens Kirke overnattede Stiernsköld med de høiere Officerer og Biskop Schütte; paa Løberg og Almaas laa de svenske Soldater to Nætter. Den 5te Januar 1659 var Stiernsköld indenfor Herjedalens Grænsen. Den 13de Januar laa der 81 svenske Syge igjen i Trondhjem. Den 4de Februar var Tallet sunket til 56, deriblandt to Prædikanter, en Arkelimester, to Mønsterskrivere og en *hörare*.

Ved at fortsætte Beleiringen havde Georg von Reichwein visselig kunnet tvinge Stiernsköld til at lade sig nøie med mindre gunstige og ærefulde Betingelser end de nævnte. Alligevel maa han have haft sine gode Grunde til at handle, som han gjorde. Fornemmelig maa det have været en vigtig Sag at kunne faa de søndenfeldske Tropper fri og marschere med dem til Grænsen i Smaalenene. Hovedsagen var at komme i Besiddelse af Trondhjem saa hurtig som muligt, og han tabte derfor ingen Tid med at komme sydover. Offensiven i det Nordenfeldske havde bragt et smukt Resultat; Georg von Reichwein ilede nu til Defensiven i det Søndenfeldske. Allerede i de første Dage af det nye Aar var Reichwein paa Marschen sydover med sine velprovierede Soldater. Senere paa Aaret fulgte Bergenhusingerne efter, dels til Christiania, dels til Bergen. I Trøndelagen laa kun det trondhjemske Regiment tilbage. Der holdtes her stærk Vagt ved alle Passer fra Snaasen og ned til Stjørdalen. Man ventede et Indfald fra svensk Side, som dog udeblev, uagtet det flere Gange var paatænkt.¹⁾

¹⁾ Om Vaaren 1660 laa der i Selbu en Tid 30 Dragoner og ligeledes i Stjørdalen 27 fra Sundalen. Ved Nytaarstid laa der 11 Dragoner i Singsaas, 26 i Sogndal og 28 i Støren. I Orkedalen havde der i nitten Uger været indkvarteret 12 Dragoner fra Sundalen, til hvilke var udgivet 166 Rdr.; i Meldalen havde der i lige lang Tid ligget 15, til hvilke var udgivet 150, hvorhos der til disse var betalt fra Rennebu 54 Rdr. — Om Høsten 1658 havde Orkedølerne *in natura* udredet 156 Voger Brød, 75 Voger Kjød, 21 Voger Smør, 24 Voger Ost og 228 Rdr. i rede Penge, hvorfor der i den af Statholderen paabudne Fire Dalers Proviantcontribution skulde afkortes 563½ Rdr. Meldølerne fik paa samme Maade afkortet 424 Rdr. for 48 Voger Brød, 16 Voger Kjød, 9 Voger Ost, 2 Voger Flesk, 2 Pund fersk Laks og noget tørret Laks samt 315 Rdr. i rede Penge, og Rennebyggerne yderligere 410

Sygeligheden mellem de norske Tropper vedblev at holde sig. Der er i det Foregaaende nævnt enkelte Tal, som vise, hvorledes ogsaa Beleirernes Rækker vare udtyndede gennem Sygdom. Efter Overgivelsen kunde de Syge faa bedre Pleie ved at anbringes inde i Byen. De laa da indkvarterede paa flere Steder, hos Jakob i Graven, hos Guri Barsgaard, hos Johannes i Sanden, hos Østen ved den nye Kirke, hos Jon i Kippergaarden og hos Guri i Hansgaarden.

Carl Gustaf vilde kun nødig give Slip paa Trondhjem. Undsætningen af denne Stad havde for ham været en stor Sag, og Brev paa Brev er i den Anledning afsendt fra hans Hovedkvarter, dels med Ordre om at rykke frem med nye Tropper, dels med Underretning til Stiernsköld om, at han kunde være forberedt paa at faa Hjælp. Den mislykkede Udgang paa Drakenbergs Forsøg skræmte ikke Kongen. Han regnede nu paa Johan Oxenstierna. Stiernsköld selv havde, som Svar paa et Brev af 26de September, maattet høre bitre, men høist ufortjente Bebrejdelser, fordi han havde forsømt at trække Forstærkninger til sig, medens det endnu var Tid. *Hadhe I förr skyndat med dee Ryttarnes anmarscherande, — — — så skulle det med Stadhen Trundhem icke wara kommit till den extremitet*, heder det i et Brev, som Carl Gustaf den 6te November skrev til ham fra Landskrona. Den Maade, hvorpaa Carl Gustaf behandlede en saa tapper Mand, er ikke tiltalende; Stiernsköld havde gjort mere end sin Pligt. Den 13de November afsendes der igjen et Brev til Johan Oxenstierna om at drive paa med Undsætningen, og et andet til Per Brahe, at han maatte foretage en Diversion imod Trondhjem. Den 19de November udstedtes Befaling til Krigscollegium om at sende Bergregimentet, hvoraf en Eskadron allerede var opsat, til Trondhjem. I en Notits fra November 1658 tales ogsaa om, at et Regiment og derhos Dalkarlerne, *så framt de stå att öfwertala*, skulde rykke mod Trondhjem, hvad dog ikke skede.

Johan Oxenstierna var paa sin Side stærkt i Tvil, om det kunde lade sig gjøre at bringe Undsætningen over Fjeldet. Men Carl Gustaf vilde ikke høre derpaa. Den 27de November gav han en ny Ordre, *at han skulle försökia det yttersta, emedan fienden icke kan wara så stark som man sig inbillar*.

Rdr. for 193 Voger Brød, 85 Voger Kjød, 28 Voger Ost, 15 Voger Smør, 1 Pund Flesk, 2 Pund Laks og 46 Rdr. i rede Penge. (Rigsarchivets historisk-chronologiske Samling).

Heller ikke Dalkarlerne vare meget ivrige paa at gaa mod Trondhjem. I et Brev af 3die December siger Carl Gustaf, at hvad der havde bragt ham paa den Tanke at opbyde dem til et Tog mod Norge, var en Meddelelse, som han havde erholdt fra Krigscollegium om, *at dee sielfwe hafwe warit resolverade och tilbudit sigh willia medh all macht gå och taga derass Landzhöfdingen Creutzen igjen*.

Imidlertid kom der Brev fra Erik Fleming, at han havde bragt Regimentet og Dalkarlernes Opbud paa Benene, og i et Svar af 11te December kunde saa Carl Gustaf give nærmere Ordre om deres Fremrykning mod Trondhjem. Dette var ham som et Lysglimt; han tvivlede ikke mere paa, at Undsætningen nu skulde lykkes. Han følte sig saa sikker paa Seiren, at han den 14de December gav Stiernsköld Befaling til, naar han atter havde faaet Lenet i sin Magt, da at faa fat paa alle de udskrevne Knegte, der havde gaaet Fienden tilhaande og sende dem til Stockholm, *till straf för derass gjorde rebellion*. Den 25de udgik nye Ordre om at paaskynde Bergregimentets og Dalkarlernes Marsch; de sidste skulde være 800 Mand stærke. Men allerede den 29de December lod Kongen Toget indstille. Bønderne havde, tiltrods for alle givne Løfter, ikke vist den paaregnede Villighed til at rykke i Krigen. Under Paaskud, der neppe kunde tillægges nogen synderlig Vægt, blev de nu fritagne for det paatænkte Tog, og dermed maatte for denne Vinter alt Haab om at kunne undsætte den haardt betrængte Stiernsköld endeligen opgives.

I Løbet af 1659 var der ogsaa jævnlig Tale om nye Krigsforetagender mod Trondhjem, som dog aldrig kom istand. Stiernsköld fraaadede dem, og hans Raad vare vel overveiede. Carl Gustaf var ikke fornøiet med Jæmterne, der i 1657 havde vist sig altfor norsksindede. Under 3die August anordnede han en Udskrivning, og de udskrevne Jæntesoldater kom senere til Stockholm for at sendes til Pommern. Samtidig (under 6te August) befalede han ogsaa at træffe Forsvarsforanstaltninger i Jæmteland, og det sees, at der i December 1659 herskede Frygt for et Angreb fra Trondhjem. Den 11te Oktober havde Carl Gustaf skrevet til Stiernsköld, at han maatte lade udsprede Rygter om, at der til den kommende Vinter paatænkte et Tog mod Trondhjem. Men dette var kun for at vildlede Fienden.

En Fornyse af Angrebet paa Trøndelagen var ingen let Sag.

Carl Gustafs Seierssikkerhed var ogsaa i denne Henseende svunden, og han havde gjort Erfaringer. Der synes at have været en stor Forskjel paa de norske og de svenske Soldaters Anvendbarhed for Vinterfelttog i disse Egne. Svenskerne vilde en Vinterdag nødig tage paa Fjeldet. Nordmændene udførte derimod den ene beundringsværdige Marsch efter den anden, og de havde deri en væsentlig Erstatning for, hvad der ellers kunde mangle dem i Krigsvanthed og Øvelse. Det ser ofte ud, som om de have været mest bevægelige om Vinteren.

Trondhjem var lykkelig gjenvundet. Det var og blev norsk. I Anledning af Trondhjems og Bornholms lykkelige Befrielse udgik der under 2den Marts 1659 følgende Kgl. Missive til Biskop Dr. Hans Svane:

Fr. 3. V. s. G. t. Vi bede Eder og naadigst ville, at I gjøre den Anordning, at af alle Prædikestolene paa Fredag førstkommende, her udi Staden vorder gjort Taksigelse for, at Borringholm, saavel som Trondhjems Len igjen er udi Vores Devotion kommen, med Formaning, at den barmhjertige Gud Vores retfærdige Vaaben fremdeles ville velsigne. Dermed etc.

Hafniae 2. Martij 59.

Paa norsk Side nøiedes man med at have vundet Trondhjem tilbage. Ingen tænkte paa en Gjentakelse af Jæmtelandstoget, uagtet der kunde være Meget, som talte for, at Folket dersteds ikke var fornøiet med sine nye Herskere. Men Forholdene tilstedede ikke noget saadant Foretagende.¹⁾

REORGANISATIONEN AF TRONDHJEMS LEN.

Det svenske Herredømme over Trøndelagen havde kun faaet en kort Varighed. I Lenet havde det staaet ved Magt i henimod fem Maaneder, og i Staden i syv Maaneder. De civile og geistlige Em-

¹⁾ Det S. 63 omtalte Brev fra Ove Bjelke til Ulrik Frederik Gyldenløve, hvoraf en Afskrift findes i Rigsarchivet (Statholderskabet), giver interessante Oplysninger om Jæmternes Stemning efter 1658. Det lyder saaledes:

Høiædle, Velbaarne Herr Statholder og General.

Herudi sender jeg rigtig *Copie* under min Haand af Herr Carl Sparres Brev til mig angaaende den Told, som af Jæmterne efter naadigste Befaling fordres.

bedsmænd, der vare ankomne til Trondhjem, havde atter forladt Staden med den bortdragende svenske Hær, og deres Stillinger henstode ubesatte. Det gjaldt derefter om at bringe Alt tilbage i den gamle Stand.

Til midlertidig at gjøre Tjeneste som Befalingsmand („Forvalter“) over Trondhjems Gaard og Len indsattes ved Statholderens Bestalling af 18de December 1658 Bergens og Gulatings Lagmand, Hans Hanssøn (Smit), der tidligere havde været Slotsskriver paa Bergenhus. Ved Kgl. aabent Brev af 22de Februar 1659 fik Anders Christopherssøn Tønder Bevilling paa „nu som tilforn“ at være Stiftsskriver i Trondhjems Len. Nicolaus Povelssøn fik derimod ikke sin gamle Stilling som Lagmand tilbage. I et Kgl. Missive til Nils Trolle af 20de Marts 1659 siges, at „eftersom for Os til Øren er kommet, at Nicolaus Povelssøn, forrige Lagmand i Trondhjem, sig ei saaledes imod Os eller Vore Betjente skal have anstillet, som en Mand af hans Condition billigen burde,“

Hans *Excell.*: erindrer vel, at *Præsidenten* paa Byens Vegne overgav en *Memorial* nu senesten i Christiania, hvorudi iblandt andet var den 10nde Post dette anrørende; af samme Post sender jeg herhos en *Copie* med mit Betænkende i *marginen* skrevet, som jeg efter Hans *Excell.*: egen Begjæring gav i Christiania og Eders *Excell.*: selv med samtykkede. Nu beder jeg Hans *Excell.*: tjenstvilligens, at han med sit *pen-siori judicio* vilde *trutinere* og erlange min allernaad: Herre og Konges egen naadigste *Resolution*.

I den Krig, Hans *Excell.*: Herr Hannibal Sehested førte, da jeg var Krigs Commissarius, blev Jæmteland indtagen, og beviste Jæmterne vædeligen største Troskab til Landets *Reoccupation*, mens ved Fredens *Tractater* bleve de siden til Svensken overgivne, det Jæmterne med største Vemodighed beklagede.

Anden Gang blev Jæmteland indtagen af min kjære Broder Jørgen Bjelke, da *General* Krigs *Commissarius*, hvem samme Jæmter og paa min allernaad: Herre og Konges Vegne stor Tjeneste beviste for at komme til Høistbete Hans Kongl: May:tt igjen; blev dog siden straks ved Fredens *Tractater* igjen overgivet, det de ogsaa vemodigen beklage. *Tempora mutantur, intelligenti pauca.*

Ellers lader *General* Toldforvalter og *Præsident* i Bergen, Herman Gaarman sin ydmyge, skyldige Tjeneste formelde og derhos begjærer, at jeg vilde lade Hans *Excell.*: Herr Statholder vide, at efterat han hos min Fuldmægtig en *Copie* af for:ne Herr Carl Sparres Brev bekom, havde han den til Skatkammeret nedersendt med hans Betænkende derhos, om Hans Kongl: May:tt vil have Told, at det da Kongl: May:ttts egen Undersaatter, som med Jæmterne handle, den kunde paalægges; mens jeg formoder ved Hans *Excell.*: gode *Intercession*, at Kongl: May:ttts egen Undersaatter og herfor blive fri; vil man Alt vel overveie, saa bytte Kongl: May:ttts Undersaatter deres Fiskevare med Jæmterne og bekomme igjen Korn og Jernvarer til deres Huses Fornødenhed etc.

Trondhjems Kongsgaard d. 2 Martij 1667.

Udenpaa staaer skrevet: *Copie* af min Skrivelse til Hans *Excell.*: Herr Statholder, med *Copie* af Hr. Carl Sparres Brev om Told af Jæmterne her udi Norge.

skulde Statholderen anordne en nærmere Undersøgelse af hans Forhold. Reisen til Gøteborg var øiensynlig ikke bleven ham vel optagen.

I 1661 omtales han som „forrige Lagmand“. Fogden i Romsdalen Iver Jenssøn Bandsbild havde ved aabent Brev af 21de November 1658 faaet Løfte paa Lagmandsstolen, saafremt Trondhjem blev erobret tilbage.¹⁾ Men dette Tilsagn blev ikke holdt. Ved Kgl. Missive af 12te Juli 1659 blev Statholderen underrettet om, at ikke Iver Jenssøn Bandsbild, men Hans Mortenssøn Wesling († 1676) var udnævnt til Lagmand (ved aabent Brev af 16de Marts s. A.) Dette bekræftedes end yderligere ved et Missive af 21de Marts 1660.

Biskop Erik Bredal var allerede i September 1659 vendt tilbage til sin gamle Stiftsstad. Ved Kgl. aabent Brev af 9de Januar 1660 (sammenholdt med Missive af 21de Marts) blev han paa ny udnævnt til „at være Biskop udi al Trondhjems Stift.“ Mellem Fogderne synes der at være foregaaet enkelte Forandringer; der blev saaledes i Begyndelsen af 1659 ansat nye Fogder for Nordmør og for Strinden og Selbu.

Saaledes vendte man inden Administrationen hurtig tilbage i de gamle Folder. Men for øvrigt krævede det Tid at læge Krigens mange Saar. Trondhjems By havde lidt meget. Beleiringen havde ødelagt baade Huse og Løsøre, og Krigen havde i det Hele taget lagt haarde Byrder paa dens Borgere. Ifølge en Notits mellem Gerhard Schönings Samlinger havde Byen i 1657 betalt i Indkvartering 8984 Rdr. og i 1658 „under de Svenskes Regjering“ 8663 Rdr. 1 Ort 8 Skill.²⁾ Flere af Stadens Huse vare nedrevne, andre tændte i Brand af de gloende Kugler, som Beleirerne havde skudt ind over Byen. Ude i Lenet havde først de svenske Soldater anrettet megen Ødelæggelse, og da Nordmændene kom efter, for de, om muligt, endnu værre frem. Paa Gaardene nærmest Byen var Alt ødelagt, Løst og Fast. Tilstanden var sørgelig. Der var mange Bønder, for hvem det var umuligt at betale Skatter og Landskyld. Rundt om i Lenet laa Gaardene øde. Alligevel

¹⁾ En Foged over Brunla Len ved Navn Tomas Jenssøn Bandsbild forekommer i 1655; Akershus Lens Skatteregnskab 1655—56 i Rigsarchivet. Jvfr. Meddelelser fra Rigsarchivet, I, S. 52.

²⁾ Gml. Kgl. Samling i det store Kgl. Bibliothek i Kjøbenhavn. Smstds. oplyses, at der 1661 fandtes 687 Huse i Trondhjem, 1674 derimod kun 603. Forskjellige Klager over den af de Svenske anrettede Skade findes i Trondhjems Lensregnskaber, Pakke 782.

maatte der paa det udsugede Land lægges den samme Skattebyrde som i 1657. Saasart de norske Tropper havde besat Lenet, begyndte Ludvig Rosenkrans at opkræve Skatterne efter de gamle Regler, som om Roeskildefreden aldrig havde været sluttet. Ifølge de ved Lensregnskabet for 1658—59 (Pakke 782) bilagte Kvitteringer modtog han i Tidsrummet fra 2den Oktober 1658 til 19de Januar 1659 fra Fogderne i Namdalen, Fosen, Nordmør, Romsdalen, Stjørdalen og Guldalen tilsammen 7147⁵/₈ Rdr. Derimellem indgik ogsaa nogle mindre Summer af den Proviantskat (4 Rdr. af hver fuld Gaard), som om Høsten 1658 var paabudt af Statholderen. I Januar 1659 udbetalte Ludvig Rosenkrans til Hans Hanssøn 2266 Rdr.

Ved en Skrivelse til den midlertidige Befalingsmand af 18de Januar 1659 gav Statholderen nærmere Regler for Skatteopkrævningen i det løbende Skatteaar.¹⁾ Denne lyder saaledes:

Næst al Velstands Ønske og Velvilligheds Erbydelse til alt Godt!
Kjære Herr Laugmand, gode Ven! Tilskikkes Eder herhos rigtig *Copia* af Kongl. Majestæts naad:^{te} Skattebrev, her til Lenet udi forleden Sommer er opskikket, med Befaling nu af mig paa Ko: Ma: Vegne, hvorledes Skatten derefter udi Trundhjems og underliggende Lene for næste forleden Aar skal lægges, nemlig seks Rigsdr. af hver fuld Gaard, halve og øde *à l'advenant*. Hvilke I efter samme Skattebrevs Maade, saaledes som Gaardene og Jordene deroppe i Lenet sædvanligen lægges, haver at lade oppeberge, og hvis Undersaatterne deraf til de Svenske (førend Beleiringen for Trundhjem skede) kan have udgivet, det skal dennem derudi kortes, saavidt Fogderne med rigtig Bevis kan afbevise, hvormed dog god Indseende vil have, at ingen Underslæb derunder sker, og dennem saa til Krigs *Commissarius*, den, som nu er eller herefter kommende vorder, indtil videre Ordre imod rigtig Bevis levere, eftersom de til *Arméens* Underholding deroppe og intet Andet *destineret* er. Saaledes haver I og at lade oppeberge alle *ordinari* og *extraordinari* Skatter af Geistlige og Verdslige der udi Lenet, først *ordinari*, ligesom *in Anno* 1657, da og Krigstid var, som mig saaledes berettet er at være givet, nemlig af Trundhjems By *nihundrede* Rigsdaler, af *Capitulet* sammesteds *fire hundrede* og *14* Rigsdaler og hver af Præsterne i Byen

¹⁾ Trondhjems Lensregnskaber, Pakke 782. Om Skatterne kan i denne Forbindelse henvises til Norske Rigsregistrarer, XII, S. 171 flg.

og paa Landet *tolv* Rigsdaler, den Rige at hjælpe den Fattige, derforuden anden *extraordinari Contributioner*, saasom med Rostjeneste og dets Underholdning, *item* Odelsskat af alt Odelsgoods, baade af de Gaarde, de selv besidde, saavel som andre de eiende ere, ligesom udi forbemeldte Aar 1657 udgaves efter de Skattebreve og Befalinger, da derom udstedt var, hvilke *Contributioner* I tilligemed forrige til Krigs *Commissarien* haver imod rigtig *Quittering* at lade levere, og dersom Noget herudi kunde være stridig imod de Skatter, 1657 paabudet var (den 6 Dalers Skat undtagen), da ville I med Første lade mig det vide, at det betiden kan blive *remederet*. Gud aller^m befalet.

Af Akershus den 18. Januarij Anno 1659. Nils Trolle
mpp.

Hans Hanssøn har i Henhold til denne Befaling opkrævet de samme Skatter, som vare paalagte i 1657. Den 1ste Mai 1659, ved Regnskabsaarets Udløb, betalte han til Krigscommissarius Villum Mecklenburg 43,600 Rdr. 24¹/₂ Skill. og 29de Mai (til Krigsfolkets Fornødenhed) 1884 Rdr. 12 Skill. I Skatterne for 1658—59 afkortedes, hvad Svenskerne havde oppebaaret, og hvad Bønderne havde ydet i Penge eller i Naturalforpleining til de norske Soldater. For dette Regnskabsaar opgives Indtægterne af Trondhjems Len til 75,573 Rdr. Der kom altsaa betydelig mindre ind end i det foregaaende. Herved maa især have for Øie, at næsten al Handel laa stille, og at saaledes Toldindtraderne maatte blive saa meget mindre. Har der om Sommeren været noget at faa, da har den svenske Tolder hævet det, og Pengene ere derefter forbrugte.¹⁾

¹⁾ Der har været forskjellige Pengeforretninger, som det ikke er saa let at faa Rede paa. I Norske Indlæg for 1659 i Rigsarchivet findes om en enkelt saadan følgende Skrivelse:

Gunstige Velb: Hr. Secreterer.

Eftersom jeg med Smerte haver maattet fornemme den store Skade, som de Svenske haver tilføiet mig paa Hjortholms Mølle, Sæbygaard og andensteds med *Materialier*, *Manufactur Værke* og *Mobiliers Bortførsel* til store Summers *Importance*, saa haver jeg allerunderdanigst anholdt hos Hans Ko: May:tt om Hans May:tts naadigste *Donation* paa hvis Penge min Tjener Jørgen Brandt paa Greve Wrangels Vegne udi Trundhjem haver oppebaaren paa den svenske Konges *Assig-nation*, og beder gode Hr. Secreterer mig derpaa Hans Ko: May:tts naadigste *Donationsbrev* vilde forskaffe; efterdi Kongen af Sverige er saa meget liberal til at bortforære mit andres Gods til store Summer til hans Betjente, staar dette ikke ubilligen Hans Ko: May:tt vores allernaadigste Herre og Konning fri, at *favorisere*

I Regnskabsaaret ¹/₅ 1659—¹/₅ 1660 indtraadte der en stærk Stigning.¹⁾ De gamle Skatter bleve opdrevne til en Høide, som aldrig før. Leilændingskatten, der i 1657 havde været 6 Rdr. for en fuld Gaard, blev nu forhøiet til 12 Rdr., og indbragte 50,511¹/₂ Rdr. 15 Skill. 11 d. (Smlgn. S. 19). Tolden af Trondhjem, Nordmør og Romsdalen indbragte 26,999 Rdr. 2 Ort 19 Skill. Den samlede Indtægt i Penge af Lenets sædvanlige Indtrader og af Skatterne steg til 103,819¹/₂ Rdr. 14 Skill. 9¹/₂ d. Dertil kom yderligere en Del Naturalpræstationer.

FREDEN I KJØBENHAVN.

Trondhjems Gjenerobring var som et Vendepunkt i Krigen. Denne vedvarede fremdeles i sytten Maaneder, der vare rige paa Spænding. Der kæmpedes i det søndenfjeldske Norge og paa de danske Sletter, og det europæiske Diplomati var til samme Tid i fuld Virksomhed. Carl Gustaf krævede andre Landafstaaelser af Norge, og hans Underhandlere fordrede snart det ene Stykke, snart det andet, snart i Nord og snart i Syd. Det var ikke for Intet, at Claes Stiernsköld, medens han endnu var i Trondhjem, havde foreslaaet for sin Konge, at han aldrig maatte slutte Fred, uden at ogsaa Søndmør og Landet paa Fæmunds Østside yderligere kunde afstaaes til den svenske Krone.

Der var imidlertid ogsaa en anden Magt, som havde kastet sine Øine paa Trøndelagen. Nederlandenes Statsmænd og Diplomater havde

sine Tjenere udi lige Maade, helst dennem, som saa stor og fast usigelig Skade tilføiet er. Jeg altid forbliver

Gode Herr Secreterers
beredvilligste Tjener

Hafnia d. 26. Octobris Ao. 1659.

Henrik Müller.

Jørgen Brandt omtales allerede 1655 (Bilag ved Akershus Lens Regnskab) som Henrik Müllers Fuldmægtig. Henrik Müller havde ved Kgl. aabent Brev af 1 Febr. 1649 (Sjæl. Reg. XXII, fol. 126—128, i det danske Rigsarchiv) faaet bekræftet for sig, Hustru og Datter Anna Catrine Besiddelsen af Hjortholms Mølle og fik Privilegium paa det derværende Værk 16 April 1650, (Sjæl. Reg. XXII, fol. 323—325.) Aabent Brev af 25 Mai 1658, at Sæbygaard med Len er ham assigneret til brugeligt Pant (Sjæl. Reg. XXIV, fol. 209—210). Smlgn. Sjæl. Tegn. XXXIV, fol. 118, 193 og 203.

¹⁾ Under 4 Oktbr. 1659 oversendte Statholderen til Hans Hanssøn det Kgl. Skattebrev af 1 September s. A. Trondhjems Lensregnskaber, Pakke 782.

god Rede paa de Fordele, det kunde medføre at være Herre over de norske Kyster, med deres rige Fiskerier og med deres Befolkning af fødte Sømænd. I Haag og Amsterdam kjendte man paa den Tid meget vel til Norge, og der bestod mellem begge Lande en levende Handelsforbindelse, ligesom der fra Norge gik en stærk Emigrationsstrøm til Nederlandene. For Datidens Nederlændere laa det nær at rette sine Ønsker mod vore Kyster for der at vinde Støttepunkter for sit Herredømme over Søen. Men det laa tillige i Englændernes Interesse at modarbejde alle saadanne Forsøg.¹⁾ Der blev i dette Punkt en Strid

¹⁾ Skrivelse fra den svenske Gesandt i Haag, Coijet, til Kongen af Sverige, Saga, I, S. 117—120. I Baron Friesendorfs Samlinger i det De la Gardieske Archiv (Lunds Universitetsbibliothek) findes et interessant Dokument om disse Forhold, skrevet med en samtidig engelsk Haand og rimeligvis affattet af den bekjendte Statsmand, Philip Meadowe. Friesendorf var svensk Sendebud i London. Af dette Dokument meddeles her følgende Brudstykke:

The Interest of ye English in ye Zound, as affaires now stand, written ye 16. of May An. 1660.

— — — — But chiefly it concernes ye English to consider that ye Hollanders doe very much labour to get Drontheim in Norway & the Island of Bornholm in ye middle of the Baltic sea into their Hands: by wch they would not onely get ye Materials for Shipping into their Hands and improve Drontheime so as to make it lyke Holland besides ye securing of ye Greenland & the rest of the Northern trade to themselves; & on contrary make ye English Trade in those parts more hazardous and chargable, but alsoe would bee able to keepe their Fleets in Drontheim and Bornholme, where they might lie at catche for all, that trade into the North or into ye Baltic Sea & thereby hinder ye conjunction of England & Sweden, though these two Kingdoms had never so much neede of it: all which the English are much concerned to hinder & to reduce the Toll in ye Zound to what it was anciently, wch was but a Rosenoble p. Mast: there being no Reason, that Men should bee made to pay meerly for passing through A Streight, where they come into no Haven, nor breake bulke, for by the same same reason England might make all ships pay, that passe between Calais and Dover, which yet was never attempted.

If the English should suffer ye Hollanders to become Masters of Drontheim, there would thereby accrue to the Hollanders an incredible strength at sea, seeing that Province alone by ye occasion of ye great Fishing, that is upon that coast, is able to set forth in a short time some thousands of seamen, where of ye English have to their coste had the prooffe in ye war between ye Hollanders and them at which time they had onely ye King of Denmarks leave to leavy seamen there: and then we may easily guesse, what is to be expected, if ye Hollanders should come to bee wholly Masters there and make it the Staple of ye Northern Trade, because of its convenient situation for ye Fishing and Land Trade.

Not to speake of ye necessity, that all ye shippes, which trade to Greenland or northwards or into ye Baltick Sea, will bee put to, there not beeing place for them to anchor in, except where the Hollanders by these means will bee Masters.

mellem Nederlandenes og Englands Politik, der endte med at lette Frederik III hans Bestræbelser for at sikre sig det gjenerobrede Trondhjems Len og betrygge ham mod nye Afstaaelser af norsk Grund.

De nederlandske Statsmænd synes allerede i September 1658, da der forhandlede om Afsendelsen af en Flaade til Øresund, at have været inde paa disse Tanker. Der var samtidig ytret Ønske om at faa en mindre Styrke fra Nederlandene overført til Norge, og ved en Samtale, som Residenten i Haag, Rosenvinge, havde derom den 30te September, blev bl. a. ogsaa talt om „de *Conqueter*, som næst Guds Hjælp ved deres *Assistance* udi Norge kan gjøres.“ Der siges ikke noget i udtrykkelige Ord om, at der laa mere egennyttige Hensigter under. Men en saadan Formodning kan ikke tilbagevises, — allermindst, da den stemmer med, hvad der med fuld Sikkerhed vides fra andre Hold. Det er meget muligt, at Frederik III allerede er bleven skræmt tilbage ved de fra Rosenvinge modtagne Efterretninger, og at han har anseet det mindre raadeligt at trække nederlandske Hjælpetropper ind i Norge, selv om det til en Begyndelse blot var i et mindre Antal. Rosenvinge havde rigtignok forsikret om, at Herrenstaternes *Intention* var den bedste. Men Kongen kan have tænkt sig Muligheden af, at den senere kunde forandres, og at det ikke var værd at vække Lysten. Denne har da ogsaa senere hen traadt stærkere frem. Men den blev ikke tilfredsstillt.¹⁾

Der førtes lange Underhandlinger. Først den 27de Mai 1660 sluttedes Freden i Kjøbenhavn. Det derved udfærdigede Fredsdokument var en Omarbejdelse af den foregaaende Fredsslutning i

¹⁾ Brev fra Rosenvinge til Joachim Gersdorf i det danske Rigsarchiv, skrevet i Haag ¹¹/₁ Oktober 1658. Deri forekommer ogsaa følgende: „— — ihvorledes ellers med den *Secours* til Norge vil afløbe, hvorpaa jeg idag haver indlagt et nyt *Memorial* efter den *Conferents*, jeg derom havde med *Commissarierne* af Holland igaar, som endnu stode sig meget paa Aarsens *Saison*, Norges *Climat* og dette Folkets *Complexion* og langt snarere skulde *resolvare* at sende derdid *Officerer*, Vaaben og Penge til Folk at hverve end Folk i sig selv. Jeg haver efter Hr. Statholders Skrivelse ikkun begjæret 400 Mand tilfods og 200 Ryttere med deres Gevær, derforuden nogle *Officerer*, *Constabler* med seks armerede Gallioter, samtigen under *Commando* af Generalmajor Fuchs.“ Naar der ved denne Leilighed kun viste sig at være ringe Tilbøielighed til at lade de nederlandske Tropper komme til Norge, da er det ikke umuligt, at hvervede Officerer og Ryttere, som vare vendte tilbage efter Jæmtelandstoget i 1657—58, kunne have advaret mod at begive sig til et saa nordligt Land, hvor de nys havde udstaaet store Besværligheder.

Roeskilde den 26de Februar 1658. Delvis indeholdtes dennes Bestemmelser uforandrede i den nye Traktat. Kun forsaauidt der var truffet en ny Ordning, blev der formuleret nye Artikler. I Fredens fjerde Artikel blev det alene bestemt, at Baahuslen og de danske Provinser i Ø. for Sundet for Eftertiden skulde tilhøre Sverige. Derefter heder det i Artikel XVII:

Similiter ad instantiam Dominorum Mediatorum & amore pacis ceditur Sacrae Regiae Majestati Regnoque & Coronae Danicae Domus & praefectura Truntheimensis seu Nidrosiensis una cum omnibus subjacentibus urbibus, oppidis, arcibus ac munimentis, ut & bonis Ecclesiasticis ac secularibus, praefecturis & appertinentiis, Foedere Roschildensi Sacrae Reg. Majestati Sveciae concessis, ut Regno Norvegiae rursum in perpetuam possessionem ac proprietatem coalescat, nulla à Sacra Regia Majest. sibi suisque successoribus & Regno Sveciae in posterum reservata praetensione, in quem finem literae cessionis S. R. Majestati Danicae desuper juxta articulum VI. pactorum Roschildensium factae reddentur & cassabuntur.

Dr. J. A. Fridericia siger om denne Fred i sit flere Gange forhen paaberaabte Værk (S. 487): „Først og fremmest var den dog Fjernelsen af den Fare for Landets Undergang, som havde truet saa alvorlig; den var Gjenbeseglingen af Danmarks Stilling som selvstændig Stat. Og selv om dette Resultat i ikke ringe Grad skyldtes fremmed Hjælp og fremmede Magters Interesse af den nordiske Ligevægt, saa kunde dog Landets Fyrste og Indbyggere med Stolthed se tilbage paa den Indsats, de selv havde vovet, paa det Mod og den Udholdenhed, de selv havde vist. Danmark havde ikke reddet sig selv, alene ved egne Kræfter; men det havde vist sig værdigt til Redning.“

Hvad den anseede danske Forfatter her ytrer, har alene Hensyn til Danmark. Men de samme Ord kunde med endnu større Ret finde sin Anvendelse paa Norge.

Vort Folk havde gennemgaaet en tung Prøvelsens Tid. Men det var ogsaa i denne vakt til en Begeistring og til en Offervillighed som maaske aldrig før. Under sine militære Ledere havde det norske Folk reist sig. Det havde selv gjenvundet Trøndelagen. Det havde selv forsvaret Halden. Bonden havde fulgt Soldaten i Kampen, og da Krigen var forbi, saa havde Norges Folk en Række af smukke Bedrifter at se hen til. Det havde, trods alle Opfordringer til Frafald,

ikke vaklet i sin Troskab mod Dynastiet og mod Foreningen med Danmark. Men til samme Tid havde det inden denne vundet et helt nyt Grundlag for sin fremtidige Stilling. Der var skabt en norsk Hær, og denne havde i Ilddaaben ved Trondhjem og ved Halden med Et faaet sin Historie. Norge havde værget sig selv, ved Danmarks Side. Man kunde dog fristes til at overvurdere sin egen Selvhjulpethed. Ti det maa heller ikke oversees, at Danmark, idet det bandt den største Del af Fiendens Krigsmagt, havde ydet en ganske væsentlig, skjønt indirekte Hjælp.

Selvopgivelsens Dage vare forbi. Krigens Trængsler og Seire blev for vort Folk en Indledning til et nyt Afsnit i Fædrelandets Historie. Nordmændene havde gennemgaaet en haard, men gavnlige Prøvelse. Paa denne Krig bygger den senere norske Historie. Det norske Folk har den Gang under Vaaben bestemt sin Skjæbne. Et Folk, der var støttet til en seierbevidst national Hær, kunde kræve en anden Respekt, end hvad der før var det bevist. Over dette Folk laa ingen Tvang, ingen Trældom. Alle Nordmænd, som deltog i disse Kampe, fra den ledende militære Chef og ned til den fattigste Døl, der fulgte ham, — vilde med Harme have afvist enhver Tanke om, at de skulde have handlet, som de gjorde, paa Fremmedes Bud. Havde noget Saa-dant staaet for deres Tanke, da kunde de ved egen Magt have kuld-kastet dette Herredømme, saadan som de vare opfordrede til.

Det er allerede sagt, at de Mænd, som førte denne Kamp, aldrig bør glemmes af det norske Folk. Til Førerne ved Trondhjem kan endnu i denne stolte Række nævnes Haldens Forsvarer, Tønnes Huitfeldt. Det er disse Mænds Gjerning, som vakte vort Folk til et nyt Liv. Personligheden har i al Historie en egen Magt, og de norske Hærførere gav nu vor Historie et nyt Præg. Gjennem disse Kampe var der grundlagt en første Begyndelse til den folkelige Krigstradition, der gav Norges nationale Hær en fremtrædende Plads i Folkets Bevidsthed og vakte den Stemning, der senere fandt Udtryk i de bekyndte Verslinier fra 1704:

Mod, Troskab, Tapperhed og hvad som giver Ære,

Den hele Verden kan blandt norske Klipper lære.

Tre Aar af Trængsler havde bidraget til at staalsætte de Sind, som før havde været inde paa helt andre Tanker. Om end Norge var

mindre hjemstøgt af Fiender end Danmark, saa havde dog Lidelsernes Maal været stort nok. Hvad Professor I. E. Sars i sin „Udsigt over den norske Historie“ (IV, S. 15) siger om disse Forhold, er efter min Mening ikke rigtigt: „— — kun nogle faa Præstegjæld nærmest Grænsen fik prøve lidt af de Lidelser, som overgik hele Danmark, og som i de Dage vare uadskillelige fra militære Okkupationer og Indkvarteringer.“ I Modsætning hertil maa det — bortset fra alle de med Krigen i Smaalene forbundne Lidelser — kunne være tilstrækkeligt at henvise til, hvad Trøndelagen led i 1658 af „militære Okkupationer og Indkvarteringer.“ Bergens By og Bergenhus Len havde anstrengt sig til det Yderste; der var foretaget en meget stor Udskrivning, og Tropperne maatte marschere langt bort. I Trøndelagen mærkedes Krigenes Ulykker fra Værdalen til Opdal, og de store Korpsers Marsch frem og tilbage var ingen lempelig Affære. Man havde foruden den regelmæssige Udskrivning Almuens frivillige Reisning og de store Opbud af Trøndere. Ovenpaa alt dette kom saa en Skattebyrde, der var opdreven til det Yderste.

Der skal ledes længe i vor Historie, forinden der kan træffes noget Sidestykke til de Lidelser, som Krigen 1657—1660 bragte over hele det norske Folk, ikke alene over „nogle faa Præstegjæld nærmest Grænsen.“ I denne Trængslernes Tid kjæmpedes der om en alvorlig Indsats, og jeg vil, i Modsætning til den nys refererede Anskuelse, og med Henviisning til, hvad der er anført i denne Afhandling, hævde, at Kampen om Trondhjem i disse Aar danner et af de vigtigste Afsnit i hele vort Fædrelands Historie.

Bilag.

1. Grænseforretning mellem Romsdalen, Nordmør og Søndmør, afholdt 27de April 1658.¹⁾

Wii efterschrefne Knud Christophersen Aremb, Biøren Baarsen Aaass, Knud Einersen Jordfeld, Ifuer Stuebøen, Olluf Sigvardtzen Querneberig, Erich Andersson Tielde, Knud Aslacksen ibm., Lauridtz Ericksen Eeg, Oluf Ericksen Neerbø, Olluf Skieldbostad, Kiøstell Eekrimb, Giert Klefve, Erick Eide, Elløf Steenløss, Bendigt Olsson Mallau, Stephen ibm., Ifuer Svendtzøn Farstad, Amund Hægdall, Larss Nielsen Sylte, Lassse Linsset, Hanss Frostad, Anderss Sylte, Olluf Fixdall, Tosten Flade, Simen Sylte, Peder Helsset, Knud Remenen, Peder Ahrnesen Wige, Elling Sylte, Knud Wiige, Jonn Christ j Zætter, Lauridtz ibm., Olluf Lauridtzson Rybbedall, Knud Knudsen ibm., Jonn ibm, Lassse Knudsen ibm., Rassmuss Løewigen, Otte Skiegstad, Knud Skomagergaard og Lassse Knudtzøn Wiige, eedsorne laugrettismend j Romsdahl's lehn, kiendis og witterlig gjør, att effterssom for oss og almuen paa voris ottings tinge og tilbørlige steder er læst og forkyndiget woris gunstige og gode hr. landtzherris, erlig og welbyrdige mand Peder Wibe till Gierderup, kongl. mayts. befahlingsmand ofuer Thrundhiembs lehn, hans welbyrdighedtz skrifftlige befalling i sin hofuedmeening formellende med aller forderligste at tage under dannemændtz zigneter beskrefuen, huor ret marke og lehne skiffte ere og hafuer været af arildtz tiid holden imellum Nordmør og Rombssdallen, saa vell som og i mellum Syndmør og Rombssdallen, hvilket under dannemændtz forseyling iiligen till welbem^{te} hanss welbr till Thrundhiembs gaard schulle indskickess. Dess hanss welbr. befahling med ald vnderdanighed att effterkomme hafuer wij os derpaa resolveret det sandmueligst, som wij i nogen maader viste, og wij af voris forældre hørt hafuer, saaledis, som her effter næfniss, at skulle være holden for ret læhne skiffte imellum Nordmør paa den norder side og Rombssdahlen paa dend synder side: for det første ere der med begyndt og anfanget paa Tilter Eidet ved dend store opreyste steen, som stander midt paa Eiden og siden wester paa, nordist i dend field, som kaldis Grønfield; dend nordiste gaard der paa Eidet kaldis Øye med sin iord og eigendomb, samt j wæster Guessaaess med sin iord og eyendeller, illigemaader Sollij og Bortelij gaarder med deriss eyendomb, fra bem^{te} norden j Grønfield og saa udj wæster till Kiellingfield, der i fra og i wæster till Wettfield, till dend bæck, som rinder ned ad Wettfield, der i fra wæster i Pickhov,

1) Smlgn. S. 99, Note 1; 101, Note 4; 102, Note 1; Strøm, Beskrivelse over Søndmør, I, S. 6 flg.; A. Helland, Jordbunden i Romsdals Amt. I, Pag. XV. flg.